

Érintők a körhöz

Nehezen lehetne hitelesebb formát választani egy emlékekből fölépített életrajznak a lábjegyzetnél. Mivel az élet egészében megragadhatatlan, az erre irányuló szándék szükségképpen hamis képet ad, és felesleges pátosszal vonja be az emlékezést. Ha azonban elfogadjuk, hogy minden, amit felidézünk, a lap alján kaphat helyet, akkor kommentárjaink szerencsés esetben sokkal többet mondanak, és fontosabbá válnak, mint ha oldalakat írnánk tele a totális megértés dicshimnuszával. Makovecz Benjamin édesapjáról, a háború utáni magyar építészet egyik legnagyobb alakjáról, Makovecz Imréről írt visszaemlékezése – *Száztizenegy lábjegyzet Makovecz Imréről* – épp ilyen. A lap „alján”, lábjegyzetben idézi meg az építészt, a fehérre hagyott oldalak kiegészítéseként születő kommentárok pedig a forma játékosága biztosította izgalmon túl a lehető legnagyobb tiszteletről és szeretetről árulkodik.

Makovecz Imre nevét aligha van, aki nem ismeri. A magyar organikus építészet atyja számos ikonikus épületet tervezett a sevillai világkiállítás magyar pavilonjától kezdve a Pázmány Péter Katolikus Egyetem piliscsabai kampuszán és a makói hagymaházon át a meg nem valósult Szent Mihály-templomig. Mesterségén túl is aktív résztvevője volt a művészeti életnek, kulturális és közéleti szerepvállalása ma széles körben talán elsősorban a Magyar Művészeti Akadémia működése kapcsán ismert. A köztisztületet 1992-ben huszonegy művésztársával együtt alapította, s az akkor még egyesületként működő akadémia első elnöke lett, e pozíciót 2011-ben bekövetkezett haláláig töltötte be.

Makovecz Benjamin könyvének első tanulsága, hogy MakoveczImrét aligha ismerheti bárki is. Még ő, a fia is csupán közelítésekkel dolgozik, mintha érintőket húzna egy körhöz. Ám azok az érintési pontok esetenként többet adnak az olvasónak, mintha könyvtárnyi szakirodalmat böngészne át az építészeiről. A család első albérletében egy őszi délután egy sáska jelent meg, rátelepedett a rezsóra. Az „ilyesmihez nemigen szokott” édesanya szemében az állat „kétségtelenül nagy volt, *kurva nagy*”, amely sem kérésre, sem a rezsó bekapcsolására nem mozdult. „Később hazajött M. I., végighallgatta a zaklatott, kétszólamú beszámolót aztán odament a rezsóhoz, két ujjával megfogta a sáskát, és bárminemű teketória, vagy lelkiélet teljes mellőzésével kihajította a szürkületbe.”

A távolságtartás szándéka jól érzékelhető, és pontosan nyomon követhető a kötetben. Már a megnevezések is egyértelművé teszik, a szerző nem bennfentes szakértőként akar feltűnni, inkább a kívülálló (sokat, de nem mindent látó) pozícióját választja: önmagát „pesti kisfiúként”, édesanyját Sz. M.-ként, a szöveg főhősét pedig szintén monogrammal, M. I.-ként nevezi meg. Ez az attitűd, a bevallottan töredékességre törekvő elbeszélés pedig egyszerre legitimálja a lábjegyzet formát, és tölti meg élettől a kötetet. Mindez Makovecz Benjamins visszafogott humorával, (ön)íroniájával, és minden szélsőséges gesztustól igen, de feszültségektől egyáltalán nem mentes szeretetével együtt ellenállhatatlanná teszi a szöveget. Az elveszett bicskától a jugoszláviai nyaraláson felmerült disszidáláson és a pápa elé figyelmetlenségből lyukas cipőben érkező építészen át a szőnyegen sétáltatott krokodil marionettfiguráig ez a száztizenegy lábjegyzet valószínűleg az egyetlen érvényes módja az életrajznak. És így a legtöbb, amit mondani lehet.

Ficsor Benedek